

Vlaamse dansen

**Somigen vinden het slechts saaie troep,
Anderen noemen het een pallet aan figuren
de grote meesters waardig
weer anderen zien er een symbool in van romantisch nationalisme
En ik vind het gewoon reuze leuk om te doen: Vlaamse Volksdansen**

Door : **Jos De Sloover**

De verscheidenheid is groot: van de traditionele evergreens, over de ondertussen al behoorlijk wat jaren tellende nieuwe creaties, tot de spiksplinternieuwe experimenten.

En inderdaad het kan niet worden ontkend: de Vlaamse volksdansen leeft zonder dat zoiets overigens tot spectaculaire evenementen leidt. Een niet onaardig aantal mensen komt wekelijks samen om dat stukje "eigen goed", waar ze terecht trots kunnen op zijn, iedere keer weer een beetje waar te maken.

De Vlaamse dansen - misschien zou de term "dansen uit de lage landen" hier beter passen - met hun haast onuitputtelijke rijkdom aan figuren, op de meest uiteenlopende melodieën en vrijwel steeds gestoeld op bijzondere traditionele elementen, mogen dan al minder temperamentvol zijn (althoewel...) dan wat andere tradities bieden, toch blijven zij onwaarschijnlijk sterk als het over bezieling en inhoud gaat, over verfijnde klasse, over uitdagende moeilijkheidsgraad en typische uitstraling.

Het is waar: slechts een klein aantal van deze dansen zijn geschikt om zo maar in een "beginnersronde" te gooien en dan zijn ze vaak zo eenvoudig dat ze vlug gaan vervelen maar daar tegenover staat dan weer dat "kenners" nog tot op hoge leeftijd hun plaatsje in de ronde waardig kunnen behouden...

Niemand zal wel ooit kunnen zeggen wanneer de mens voor het eerst is gaan dansen - voor zo ver al niet dient aangenomen te worden dat dansen in de natuur van de mens zelf zit. Oude geschriften, tekeningen en schilderijen leren ons evenwel dat de dans, zoals wij hem nu kennen, al zeer lang ingeburgerd is in het dagelijkse leven... En Vlaanderen hinkte daarbij zeker niet achterop:

Dit lijstje is uiteraard niet volledig maar althoewel lukraak bij elkaar gescharreld, geeft het toch een goed beeld van hoe in Vlaanderen de volksdansen een bestaansrecht heeft opgebouwd, in eigenheid prachtig is geëvolueerd, niet krampachtig vast is blijven haken in traditionalisme (overigens met alle respect voor diegenen die wel scrupuleus aan bepaalde tradities vasthouden), en door zijn sterke ondersteuning van meerdere federaties steeds verweven is gebleven met het dagelijkse leven in Vlaanderen waarin het als cultuuroed niet weg te denken valt.

Uiteraard is niet alles "Vlaams-Vlaams" en zonder al te veel inspanning kunnen een heleboel danspassen en figuren meteen "elders" gesitueerd worden. Dit mede door het feit dat Vlaanderen door de eeuwen heen het slagveld is geweest van zo wat alle grote oorlogen en door zo wat iedereen toch wel minstens een keer bezet, maar ook omdat in het dansen zich nu eenmaal grensover

schrijdende modetrends hebben voorgedaan en daarbij het ene pasje al wat meer succes kende dan het andere - zeg maar "toegankelijker" was. Toch hebben de Vlaamse volksdansen een aantal karakteristieke elementen die misschien elders ook voorkomen maar dan minder uitgesproken of op een melodietje dat net niet Vlaams aanvoelt... Een greepje uit het rijtje:

- een enorme rijkdom aan figuren: vrijwel alle Vlaamse dansen zijn figuurdanses, vaak aan elkaar gerijgd tot een "verhaal" (bruiloftsdans, oogstkoekenkermis)
- er zijn meisjes- en jongensdansen (men spreekt niet van "vrouwendansen", minder over "mannendansen"), maar het accent ligt op de parendansen waarbij de paren gezamenlijk de dans uitvoeren en daarbij identieke of "spiegelende" figuren uitvoeren,
- "partnertrouw" is belangrijk en zelfs al loop je eens "een scheve schaats" je komt doorgaans bij je eigen partner terug - in de nieuwe creaties is dit al behoorlijk vervaagd wat misschien een

maatschappelijk kenmerk mag heten,

- de meeste dansen kaderen in een bepaald levensgebeuren (ambachten, huwelijk), seizoensmoment (lente, oogst), religieuze viering (Sint-Pietersdansen) of bijgeloof (winter of boze geesten verjagen). Maar de demonstratiedrang heeft daar bij velen een behoorlijke deuk aan gegeven
- de besloten gemeenschap waarbinnen ze doorgaans werden bewaard (specifieke kadrils en dansen in specifieke gilden) of de streek waar ze werden gekoesterd, hebben bepaalde stijlelementen aan de dansen toegevoegd of bijgebracht (een kempische hoppas is niet zo maar een hoppas - de Brabantse gesloten danshouding heb je allèen d'jàr, net zo goed als de Brabantse polka met het lichtjes opgetrokken been maar zonder te "wippen") of leidde tot eigen creaties die gekend zijn als "de kadril van... ", de "de steltendans van... ". Vaak is het een verkeerd begrepen "buurtje-leen" dat aan de basis ligt, maar goed...de verscheidenheid wordt op die wijze in feite het gemeenschappelijke kenmerk.
- de moeilijkheidsgraad zonder meer, is zeker een kenmerk voor de Vlaamse dans. Het is verbluffend met hoeveel spitsvondigheid Vlaamse muziek in dans is vertaald en zelfs in de "eenvoudigste" dans komt een walspas voor, wordt er lustig op rondgehopt en wordt er her en der gepolkat dat het een lieve lust is. Elke neofiet moet al meteen doodsangsten doorstaan om na het vinden van de geschikte partner (ik ken geen enkel Vlaams reidansje of partnerloze rondedansje ?) ook nog de gekste sprongen in het juiste ritme uit te kunnen voeren.
- "ontmoetingsgedrag" wordt ten eerste "onderhouden": nergens ter wereld wordt zoveel "gegroet", en "gepresenteerd", en "aan elkaar voorgesteld", en "vertederd bejegend", en "speels afgesnoept", en "weet-ik-nog-meer-van-met-elkaar-bezig-zijn-maar-je-danst-met-je-partner-en-met-niets-of-niemand-anders-Publiek-of-niet".
- En om het allemaal nog wat duidelijker te stellen wordt er uiteraard alleen in "verantwoorde kledij" en op "Vlaamse volksmuziek" gedanst, wat wil zeggen aan de Vlaamse traditie verbonden en waarover ter zake bevoegde specialisten allicht nog heel wat kunnen vertellen.

Toch nog even bij vertellen dat in de meeste Vlaamse volksdansgroepen de tradities ècht in eer worden gehouden, inbegrepen de gehele "entourage" zoals kledij, spijs en drank, liederen, plaatselijke gebruiken. In de loop van het jaar wordt er hard samengewerkt aan de uitwerking van de winterverbranding, het joelfeest, het koningenzingen, de meiboomplanting, de meispelen, het inhalen van de laatste schoof, het teerfeest ter ere van de muzikanten, het bal, bij veel groepen het festival of andere jaarlijks weerkomende activiteiten. Het is dus geen kwestie om alleen ter gelegenheid van een optreden de strekkledij even uit de mottenballen te halen.

Allicht ben ik nog wat specifieke dingen vergeten, of heb ik het accent te stringent geduid: het ligt allemaal wel iets "vloeiender" maar het is goed dat die dingen niet veronachtzaamd worden en dat er zorg voor gedragen wordt dat deze eigenheid bewaard blijft... Zou het trouwens ook niet zo zijn dat het al te streng behartigen van deze elementen een beetje de reden is waarom zo veel danslustigen enigszins afwijzend staan tegenover dit schitterend dansgebeuren? Wat er ook van zij: meer dan ooit leeft het Vlaams volksdansen op een unieke wijze binnen het Vlaams volksgebeuren en heeft het nog steeds - alhoewel door vele andere factoren sterk beconcurrerd - een prachtige so-ciale rol waardoor het meer dan de moeite loont om er ten volle voor te gaan...

Jos De Sloover afsluiting, een beetje randinformatie:

Momenteel zijn er in Vlaanderen circa 200 volkskunstgroepen actief, de gilden niet inbegrepen. Behalve volksdansen komt ook het vendelen, de huiscreativiteit (strovlechten, kruiskenswerk e.d.), het musiceren en vele andere sociale activiteiten aan bod.

Zowat 150 traditionele dansen werden door het Vlaams dansarchief opgetekend, waarvan er momenteel meer dan 110 zijn gepubliceerd. In totaal werden er 40 verzorgde uitgaven gepubliceerd waarin telkens achtergrondinformatie, dansbeschrijving en partituur werd opgenomen.

Bij Danskant zijn een aantal muziekdragers verkrijgbaar met zeer verdienstelijke muziekproducties, inbegrepen de dansbeschrijving, van Vlaamse volksdansen.

